

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Nationaal Crisisplan Stralingsincidenten

Nationaal Crisisplan Stralingsincidenten

Inhoud

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding tot de actualisatie	4
1.2 Aard en reikwijdte van het NCS	5
2. Stralingsincidenten en objecten	6
2.1 Stralingsincidenten	6
2.2 Categorie A-objecten	7
2.3 Categorie B-objecten	8
3. Verantwoordelijkheidsverdeling	9
3.1 Vergunninghouder	9
3.2 Minister van IenM en de ministers die het aangaat(n)	10
3.3 De Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Straling (ANVS)	10
3.4 Burgemeester en voorzitter van de veiligheidsregio	11
3.5 National Competent Authorities	12
4. Crisisstructuur	13
5. Crisisfasen	16
5.1 Alarmeringsfase	17
5.1.1 Melding van stralingsincidenten	17
5.1.2 Verificatie en beoordeling van het stralingsincident	18
5.1.3 Opschaling van de crisisorganisatie	18
5.2 Responsfase	19
5.3 Nafase	20
5.3.1 Afschalen	20
5.3.2 Aanpak herstel	20
5.3.3 Evaluatie stralingsincident	20
6. Risico- en crisiscommunicatie	21
6.1 Risicocommunicatie	21
6.2 Crisiscommunicatie	22
7. Kwaliteitsborging	24
7.1 Beheer van het plan	24
7.2 Opleiden, trainen en oefenen	24
Bijlagen	25
A. Onderliggende plannen/documenten	26
B. Afkortingen	27
C. Dreigingscategorieën IAEA	28
D. Ongevalseclassificatie IAEA	29
E. International Nuclear and Radiological Event Scale	30

1. Inleiding

Het voorliggende Nationaal Crisisplan Straling (NCS) vervangt het NCS dat door de Stuurgroep Nationale Veiligheid in september 2014 werd vastgesteld.

1.1 Aanleiding tot de actualisatie

Aanpassing van het NCS is allereerst noodzakelijk vanwege verschillende ontwikkelingen in de crisisorganisatiestructuur voor beheersing van stralingsincidenten. De belangrijkste daarvan zijn de oprichting van de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) per 1 januari 2015, en de departementale herindeling per 1 mei 2015 waarbij de Minister van Infrastructuur en Milieu is belast met de behartiging van de aangelegenheden op het terrein van nucleaire veiligheid en stralingsbescherming en de verantwoordelijkheid voor de Kernenergiewet, voor zover deze voor 1 mei 2015 waren opgedragen aan de Minister van Economische Zaken. Deze veranderingen worden geformaliseerd middels een aanpassing van de Kernenergiewet en de onderliggende regelgeving. Het wetsvoorstel gericht op de aanpassing van de Kew is op 26 april 2016 aangenomen door de Eerste Kamer. Het wetsvoorstel zal naar verwachting op medio 2017 van kracht worden, gelijktijdig met de daaruit voortvloeiende aanpassingen in de onderliggende regelgeving. Deze aanpassing van het NCS anticipeert op de aangepaste Kernenergiewet.

Met deze aanpassing zijn ook de wijzigingen doorgevoerd van het door de ministerraad bij besluit dd. 6 september 2016 gewijzigde instellingsbesluit Ministeriële Commissie

Crisisbeheersing en het geactualiseerde Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming¹.

De crisisorganisatie straling is aan verandering onderhevig. Een voorbeeld daarvan is de landelijke kennis- en adviesstructuur voor stralingsincidenten, waarbij de Eenheid Planning en Advies nucleair (EPAN), omgevormd zal worden tot de adviesstructuur “Crisis Expert Team straling en nucleair” (CETsn). Hierbij wordt de technische- en beleidsadviesgeving van elkaar ontkoppeld en wordt de aansluiting op de nationale crisisbeheersingsstructuur verbeterd. Het CETsn zal naar verwachting op 1 april 2017 geïmplementeerd worden. Echter, zolang de CETsn structuur niet formeel is ingesteld en geïmplementeerd, blijft de huidige EPAN structuur van kracht. Hierdoor blijft de koppeling met het Responsplan NPK en het Responsplan NCS gewaarborgd.

De implementatie van internationale regelgeving (zoals de Europese Basic Safety Standards 2013) kan eveneens verandering brengen in de crisisorganisatiestructuur. Deze ontwikkelingen zullen op termijn leiden tot omvangrijkere aanpassing van het NCS, die in 2018 haar beslag zal krijgen.

NB: De Kernenergiewet en de onderliggende wet- en regelgeving is niet toepasselijk in Caribisch Nederland. Daarom wordt er hier in het NCS niet nader op ingegaan.

¹ Stcrt 2016, nr. 48258, 12 september 2016.

1.2 Aard en reikwijdte van het NCS

Het NCS is gebaseerd op de Kernenergiewet (in het bijzonder art. 40 lid 1), de Wet Veiligheidsregio's, het instellingsbesluit Ministeriële Commissie Crisisbeheersing, richtlijnen van de Europese Unie en conventies van het internationaal atoomagentschap (International Atomic Energy Agency, de IAEA).

Het NCS beschrijft de hoofdstructuur van de organisatie voor de crisisbeheersing bij stralingsincidenten. Deze structuur sluit aan bij bestaande nationale en regionale crisisstructuur en -plannen.

Onder stralingsincidenten worden alle situaties verstaan waarin ongewenst straling en/of radioactief materiaal vrijkomt of vrij dreigt te komen met een verhoogd risico voor mens en milieu. Het gaat om zowel grootschalige crises als relatief kleinschalige incidenten. Stralingsincidenten hebben bijvoorbeeld betrekking op locaties of transportroutes waar uraniumerts, splijtstoffen en radioactieve stoffen worden gewonnen, gemaakt, gebruikt, opgeslagen of getransporteerd. Dit kan variëren van (dreigende) incidenten in nucleaire installaties tot incidenten met radioactief materiaal.

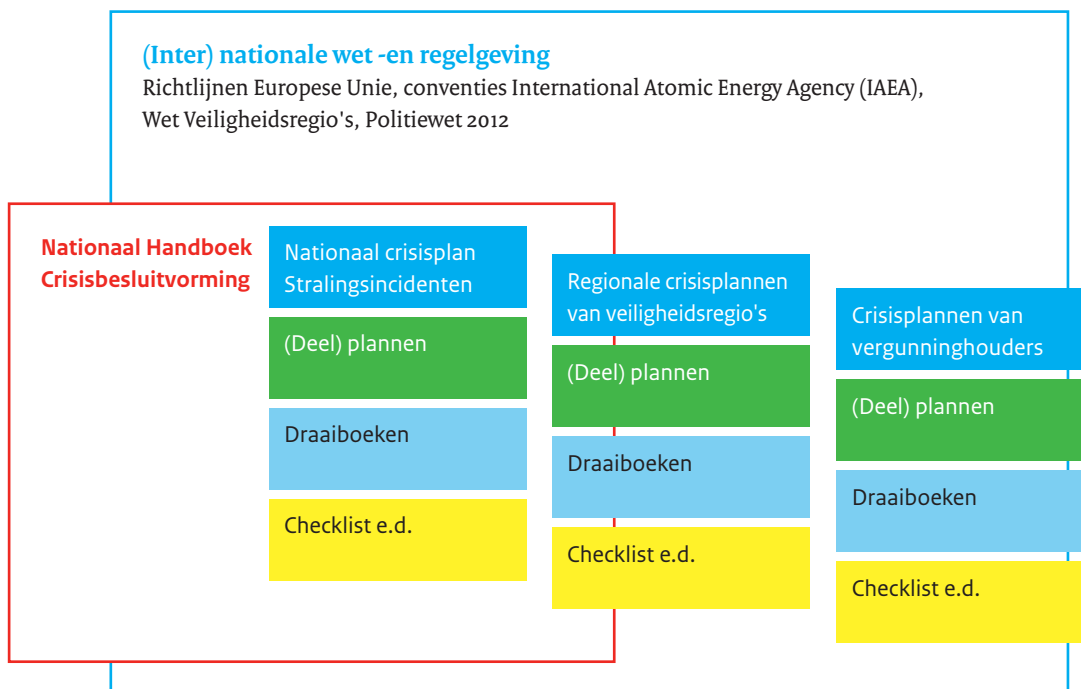
Ook als het gaat om incidenten door moedwillig handelen geldt dit plan ten aanzien van de beheersing van het (mogelijke) stralingsincident en de gevolgen hiervan. Tegelijkertijd spelen dan andere verantwoordelijkheden (bijvoorbeeld voor de Minister van Veiligheid en Justitie).

De complexiteit van stralingsincidenten en de mogelijke verstrekende gevolgen van een stralingsincident maken (gecoördineerde) crisisbeheersing noodzakelijk. Dit plan is dan ook bedoeld voor alle organisaties die daarin een bepaalde functie hebben – in het bijzonder ministeries, veiligheidsregio's en vergunninghouders.

Met het oog op de (gecoördineerde) crisisbeheersing bij stralingsincidenten gaat dit plan in op de verantwoordelijkheden ten aanzien van de (voorbereiding op) stralingsincidenten, de (specifieke) crisisstructuur, de verschillende responsfasen en de afspraken over risico- en crisiscommunicatie.

Het NCS bevat géén gedetailleerde uitwerking van scenario's, interventieniveaus, evaluatiesystematiek enzovoorts. Deze onderwerpen worden beschreven in separate deelplannen (met de daarbij horende draaiboeken en concrete uitwerkingen zoals checklists, contactgegevens enzovoorts)². Het is van belang dat de plannen, uitwerkingen en draaiboeken van Rijk, veiligheidsregio's en vergunninghouders naadloos op elkaar aansluiten. De samenhang tussen het NCS en nationale en internationale wet- en regelgeving, het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming, het Responsplan NPK/NCS, het regionale crisisplan en specifieke rampbestrijdingsplannen nucleaire installaties van de veiligheidsregio's en het crisisplan van de vergunninghouders, is weergegeven in onderstaand schema.

² Zie bijlage A voor een overzicht van onderwerpen die nadere uitwerking behoeven.

2. Stralingsincidenten en objecten

2.1 Stralingsincidenten

Onder stralingsincidenten worden alle situaties verstaan waarin ongewenst straling en/of radioactief materiaal vrij komt of dreigt vrij te komen met een verhoogd risico voor mens en milieu. Stralingsincidenten hebben bijvoorbeeld betrekking op locaties of transportroutes waar uraniumerts, splijtstoffen en radioactieve stoffen worden gewonnen, gemaakt, gebruikt, opgeslagen of getransporteerd. Dit kan variëren van (dreigende) incidenten in nucleaire installaties tot ongelukken met radioactief materiaal. Een stralingsincident hoeft dus niet locatie-gebonden te zijn. In feite kan het overal voorkomen (bij bedrijven/ inrichtingen (bijvoorbeeld laboratoria of ziekenhuizen) of tijdens een transport).

Een stralingsincident kan leiden tot materiële en immateriële schade, op zowel korte als lange termijn. De schadelijke effecten kunnen optreden in de directe omgeving van de stralingsbron maar, afhankelijk van de verspreiding van radioactieve stoffen, ook verder weg.

De complexiteit van stralingsincidenten en de mogelijke verstrekende gevolgen van een stralingsincident maken (gecoördineerde) crisisbeheersing noodzakelijk. In de wet wordt een stralingsincident als volgt omschreven:

Kernenergiewet, artikel 38 onder b, Ongeval:

Gebeurtenis als gevolg waarvan straling vrijkomt of dreigt vrij te komen die tot een verhoogd risico leidt of kan leiden voor mens of milieu, of die ter voorkoming of vermindering van een verhoogd stralingsrisico voor mens of milieu een gecoördineerde inzet van diensten en organisaties van verschillende disciplines vergt.

Kernenergiewet, artikel 38 onder f, Interventie:

Een verrichting, bestaande uit het treffen van maatregelen bij stralings- bronnen, stralingsroutes en mensen, dieren, planten en goederen, ter voorkoming of vermindering van de blootstelling aan ioniserende straling van mensen, dieren, planten en goederen ten gevolge van een radiologische nood-situatie, of een langdurige blootstelling ten gevolge van een radiologische noodsituatie of een handeling of werkzaamheid met splijtstoffen, radioactieve stoffen of toestellen die in het verleden heeft plaatsgevonden.

Bij de (gecoördineerde) beheersing van (dreigende) stralingsincidenten worden maatregelen ingezet. In de wettekst wordt gesproken over 'interventies', de bijbehorende wettekst is als volgt:

Bij maatregelen wordt onderscheid gemaakt tussen directe maatregelen (gericht op reductie van directe blootstelling aan straling, door bijvoorbeeld een radioactieve wolk) en indirecte maatregelen (gericht op reductie van niet-directe blootstelling, door bijvoorbeeld het eten van besmet voedsel).

In het geval de oorzaak van een stralingsincident moedwillig handelen is, zullen naast **safety** aspecten (beheersing stralingsincident) ook **security** aspecten (terrorismebestrijding) spelen.

De regionale overheid blijft verantwoordelijk voor de eigen operationele voorbereiding en crisisbestrijding in de betreffende regio. In geval van een terroristische dreiging met een urgent karakter kan de Minister van Veiligheid en Justitie als coördinerend minister voor terrorismebestrijding gebruik maken van zijn doorzettingsmacht. In dit plan wordt niet nader ingegaan op de aanpak van het moedwillig handelen.

2.2 Categorie A-objecten

Stralingsincidenten kunnen betrekking hebben op categorie A- of B-objecten, een onderscheid dat in de Kernenergiewet wordt gemaakt³. Deze onderverdeling in A- en B-objecten is overigens geen internationale standaard⁴. Een stralingsincident bij een categorie A-object kan regio-overstijgende gevolgen hebben. Dat wil niet per se zeggen dat de radiologische aspecten regio-overstijgend zijn, maar de maatschappelijke gevolgen kunnen dat wel zijn. Een stralingsincident bij een categorie A-object kan daarom een méér dan plaatselijke betekenis hebben en vraagt dan om bestuurlijke coördinatie door de rijksoverheid in lijn met de afspraken zoals beschreven in het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming. Daarbij zal ook ondersteuning van het landelijke kennis en adviesnetwerk voor stralingsincidenten nodig zijn.

Bij A-objecten gaat het om bijvoorbeeld kerncentrales, schepen en ruimtevaartuigen die gebruik maken van kernenergie, enzovoorts. De wettekst over categorie A-objecten is als volgt:

Kernenergiewet, artikel 38 onder c: Categorie A-object:

1. Een inrichting als bedoeld in artikel 15, onder b, met uitzondering van een inrichting waarin uitsluitend splijtstoffen worden opgeslagen of verwerkt, alsmede een inrichting voor uraniumverrijking
2. Een ruimtevaartuig of een vervoermiddel met een uitrusting als bedoeld in artikel 15, onder c,
3. Inrichtingen als bedoeld in artikel 15, onder b, uitrustingen als bedoeld in artikel 15, onder c, alsmede inrichtingen of vervoermiddelen waarin of waarmee handelingen worden verricht als bedoeld in artikel 15, onder a, met betrekking tot splijtstoffen of ertsen voor zover bestemd voor of in gebruik bij de Nederlandse krijgsmacht of bij de krijgsmacht van een bondgenootschappelijke mogendheid, of
4. Een met een object als bedoeld onder 1 tot en met 3 en onder d vergelijkbaar object buiten Nederland

Kernenergiewet, artikel 15 onder b:

Een inrichting, waarin kernenergie kan worden vrijgemaakt, splijtstoffen kunnen worden vervaardigd, bewerkt of verwerkt, dan wel splijtstoffen worden opgeslagen, op te richten, inwerking te brengen, in werking te houden, buiten gebruik te stellen of te wijzigen of een inrichting, waarin kernenergie kon worden vrijgemaakt, splijtstoffen konden worden vervaardigd, bewerkt of verwerkt, dan wel splijtstoffen werden opgeslagen, te ontmantelen.

Kernenergiewet, artikel 15 onder c:

Een uitrusting, geschikt om een vaartuig of ander vervoermiddel door middel van kernenergie voort te bewegen, daarin aan te brengen of aangebracht te houden, dan wel zodanige daarin aangebrachte uitrusting in werking te brengen, in werking te houden of te wijzigen.

³ Artikel 38, sub c en d, van de Kernenergiewet.

⁴ De IAEA hanteert een indeling in dreigingscategorieën (threat categories), zie daarvoor bijlage C.

Een stralingsincident bij een categorie A-object kan betrekking hebben op een object in Nederland, in een buurland en verder buiten Nederland.

Bij A-objecten wordt voorts het onderscheid gemaakt tussen de bestrijding van het stralingsincident op het terrein van de installatie ('on site') en de beheersing van de effecten van het stralingsincident buiten het terrein van de installatie ('off site'). Daarnaast wordt een ongevalsclassificatie gebruikt om de ernst van de situatie aan te geven⁵.

2.3 Categorie B-objecten

Een stralingsincident bij een categorie B-object heeft doorgaans alleen lokale effecten. De gevolgen beperken zich dan tot de directe omgeving van de bron of de beperkte omgeving ervan en vraagt daarom lokale coördinatie met mogelijke ondersteuning van de EPAn (in de huidige vorm het Crisis Expert Team straling (CETs) genaamd) dan wel het (toekomstige) CETsn als opvolger van de EPAn. De ANVS heeft in het kader van de handhaving altijd een rol in de afhandeling van een stralingsincident.

Voorbeelden van B-objecten zijn bedrijven en inrichtingen die gebruik maken van radioactieve bronnen voor industriële processen of toepassingen, radioactieve stoffen transporteren, die radioactieve bronnen opslaan of die radioactieve bronnen gebruiken voor onderzoekdoeleinden. Ook ziekenhuizen behoren tot de categorie B-objecten, vanwege het radioactief materiaal dat daar gebruikt wordt voor de behandeling van patiënten en het stellen van diagnoses. De wettekst over categorie B-objecten is als volgt:

Kernenergiewet artikel 38 onder d: Categorie B-object:

1. Een inrichting voor uraniumverrijking,
2. Een inrichting waarin uitsluitend splijtstoffen of radioactieve stoffen worden opgeslagen of verwerkt,
3. Een inrichting waarin radioactieve stoffen kunnen worden bereid of toegepast,
4. Een inrichting waarin zich toestellen bevinden,
5. Een vervoermiddel waarin zich splijtstoffen of ertsen bevinden, of
6. Een vervoermiddel waarin zich radioactieve stoffen of toestellen bevinden.

Besluit stralingsbescherming, artikel 13

De ondernemer zorgt ervoor dat een stralingsincident, een ongeval of een radiologische noodsituatie onmiddellijk wordt gemeld bij:

- 1°. het meldpunt stralingsincidenten; en
- 2°. de betrokken stralingsarts indien overbestraling of besmetting van een A-werknemer heeft plaatsgevonden.

Besluit stralingsbescherming, artikel 14, derde lid:

De ondernemer meldt de volgende situaties of maatregelen onmiddellijk bij het meldpunt stralingsincidenten:

- a. het zoekraken, de ontvreemding of de ongewilde verspreiding van een bron;
- b. een ongeoorloofde handeling met een bron;
- c. de getroffen maatregelen na:
 - 1°. het zoekraken, de ontvreemding of een ongeoorloofde handeling met een bron, of
 - 2°. elke gebeurtenis waarbij een bron kan zijn beschadigd;
- d. elk stralingsincident of ongeval met een bron dat leidt tot onopzettelijke blootstelling van een werknemer of een lid van de bevolking.

⁵ De IAEA hanteert deze ongevalsclassificatie, zie daarvoor bijlage D.

3. Verantwoordelijkheidsverdeling

In dit hoofdstuk zijn de verantwoordelijkheden van vergunninghouder, minister(s), de ANVS, burgemeester en voorzitter van de veiligheidsregio op hoofdlijnen beschreven waar het gaat om de (voorbereiding van de) crisisbeheersing bij stralingsincidenten.

3.1 Vergunninghouder

De verantwoordelijkheden van de vergunninghouder van categorie A- en B-objecten staan beschreven in de Kernenergiewet en in de betreffende vergunning van het object. Dat geldt ook voor de verantwoordelijkheden van de vergunninghouder bij (de voorbereiding op) stralingsincidenten en de te treffen maatregelen⁶.

Aanvullend op de verantwoordelijkheden uit de Kernenergiewet en de vergunning maken de vergunninghouder van een categorie A- object en de veiligheidsregio afspraken over het op elkaar aansluiten van de on-site incidentbestrijding en off-site effectbeheersing van stralingsincidenten en de daarbij horende planvorming. De vergunninghouder neemt hiertoe het initiatief.

Bij een stralingsincident is de vergunninghouder van een categorie A- of B-object verplicht om dit te melden bij de ANVS en de burgemeester. Als de vergunninghouder vermoedt of weet dat er sprake is van een moedwillig stralings-

incident vermeldt deze dat eveneens. Ook als het gaat om (een vermoeden van) diefstal of vermissing van radioactief materiaal, is de vergunninghouder verplicht dit te melden.

Bij een stralingsincident is de vergunninghouder van een categorie A- of B-object verplicht alle informatie aan de burgemeester en de ANVS te verschaffen die deze nodig hebben voor hun taakuitoefening. De wettekst over deze informatieverstrekking is als volgt:

Kernenergiewet, artikel 39, derde lid:

De exploitant van een inrichting als bedoeld in artikel 15, onder b, verschaft de burgemeester en de Autoriteit, al of niet op diens verzoek, onverwijld alle informatie die bij de uitoefening van diens taak nodig is.

⁶ Voor nadere informatie wordt verwezen naar de vergunning.

3.2 Minister van IenM en de ministers die het aangaat(n)

De Minister van IenM is verantwoordelijk voor de coördinatie van de voorbereiding op stralingsongevallen met categorie A-objecten of de dreiging daarvan. Deze coördinerende verantwoordelijkheid heeft ook betrekking op de respons, de besluitvorming over stralingsgerelateerde crisismaatregelen en de uitvoering daarvan. De Minister van IenM doet dit samen met andere ministers, die bij deze stralingsgerelateerde crisismaatregelen zijn betrokken zoals de Ministers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Defensie.

De wettekst is als volgt:

Kernenergiewet, artikel 38 a, eerste lid:

Onze Minister en Onze Minister wie het aangaat zijn verantwoordelijk voor de voorbereiding van interventies en voor de coördinatie en uitvoering daarvan. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen omtrent deze voorbereiding, uitvoering en coördinatie regels worden gesteld.

Kernenergiewet, artikel 40, eerste lid:

Onze Minister en Onze Minister wie het aangaat, zijn verantwoordelijk voor de voorbereiding van de organisatie ten behoeve van een doelmatige bestrijding van ongevallen binnen of buiten Nederland met categorie A-objecten en voor de coördinatie van die bestrijding. Zij bevorderen voorts in het bijzonder het houden van oefeningen en de totstandkoming van afspraken, die nodig zijn voor een doelmatige bestrijding van deze ongevallen.

Het Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing (DCC) van IenM is belast met de uitvoering van deze coördinerende verantwoordelijkheden van de Minister van IenM. Bij een (dreigend) stralingsongeval zoals met een kernreactor (A-object) kan ook de nationale veiligheid in het geding zijn of kan sprake zijn van een grote maatschappelijke impact. Dan kan via het NCC ook de nationale crisisbeheersingsorganisatie worden opgeschaald om de crisisbesluitvorming op nationaal niveau te coördineren.

Voor deze coördinatie kan op rijksniveau het Interdepartementale Afstemmingsoverleg (IAO), de Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing (ICCb) en de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb) bijeen worden geroepen. Bij een stralingsincident met een categorie A-object kan sprake zijn van sturend optreden van het Rijk en kunnen de ministers die

het aangaat hun bevoegdheden uit de Kernenergiewet toepassen⁷.

De Minister van Infrastructuur en Milieu kan, al dan niet op verzoek van de burgemeester of de voorzitter van de veiligheidsregio, besluiten om een stralingsincident bij een categorie B-object te bestrijden als een stralingsincident bij een categorie A-object.

Kernenergiewet, artikel 42, eerste lid:

Onze Minister kan, na overleg met Onze Minister wie het aangaat, gelet op de meer dan plaatselijke betekenis van een ongeval met een categorie B-object, zoveel mogelijk na overleg met de burgemeester van de gemeente waar zich dat ongeval heeft voorgedaan en de voorzitter van de veiligheidsregio, besluiten dat een ongeval met een categorie B-object wordt bestreden als een ongeval met een categorie A-object.

Kernenergiewet, artikel 42, tweede lid:

De burgemeester van de gemeente waar zich dat ongeval heeft voorgedaan, of de voorzitter van de veiligheidsregio kan Onze Minister verzoeken gebruik te maken van de bevoegdheid, bedoeld in het eerste lid.

3.3 De Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Straling (ANVS)

In 2015 is de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) opgericht. Deze nieuwe onafhankelijke autoriteit richt zich op de ontwikkeling van wet- en regelgeving, veiligheidseisen, transport, vergunningverlening, handhaving en toezicht en publieksvoorlichting. De ANVS is ook medeverantwoordelijk voor de voorbereiding op mogelijke incidenten waar straling zou kunnen vrijkomen. Om de onafhankelijke positie nog nadrukkelijker te benadrukken, zal de ANVS in 2017 de status van een Zelfstandig Bestuursorgaan (ZBO) krijgen.

De ANVS heeft met betrekking tot nucleaire veiligheid en stralingsbescherming, de daarmee samenhangende crisisvoorbereiding, alsmede beveiliging en waarborgen tot taak (wettekst artikel 3 Kernenergiewet):

⁷ Zie Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming.

Kernenergiewet, artikel 3, derde lid:

- a. de uitvoering van de taken die haar bij of krachtens de wet zijn toegekend;
- b. het toezicht op de naleving van bij of krachtens deze wet gestelde regels;
- c. het evalueren, voorbereiden van en adviseren over het beleid en wet- en regelgeving op basis van haar specifieke kennis en deskundigheid;
- d. het geven van voorlichting;
- e. het deelnemen aan activiteiten van internationale organisaties;
- f. het onderhouden van relaties met vergelijkbare buitenlandse autoriteiten en nationale en internationale organisaties;
- g. het met kennis ondersteunen van nationale organisaties;
- h. het doen van onderzoek ten behoeve van de uitvoering van haar taken.

Ook informeert de ANVS Nederlandse bevolking op passende wijze over ongewone gebeurtenissen binnen nucleaire inrichtingen in Nederland, en, voor zover daarover informatie beschikbaar is, over ongewone gebeurtenissen binnen vergelijkbare buitenlandse inrichtingen in de nabijheid van Nederland (amendement KEW art 43b).

De ANVS is vanuit haar centrale rol op het terrein van nucleaire veiligheid en stralingsbescherming betrokken bij het onderhouden en uitvoeren van het Nationale Crisisplan Stralingsincidenten. Daarnaast zal de ANVS nauwe banden onderhouden met de ministeries van Infrastructuur en Milieu (coördinator kernongevallenbestrijding), Veiligheid en Justitie (nationale crisiscoördinator, veiligheidsregio's) en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (gezondheidszorg, distributie jodiumprofylaxe) en in goed overleg met de buurlanden België en Duitsland normen stellen voor de voorbereiding van nucleaire ongevallen en crises. Voorts zorgt de ANVS voor de ononderbroken beschikbaarheid en de training van experts op het terrein van nucleaire veiligheid en stralingsbescherming die als adviseur in de crisisorganisatie kunnen worden ingezet en het in stand houden van een expertise- en monitoringsysteem dat in geval van crisis kan worden ingezet en waar nodig opgeschaald. Ten slotte levert de Autoriteit een volwaardige en continue bijdrage aan de crisisbesluitvorming.

3.4 Burgemeester en voorzitter van de veiligheidsregio

Veiligheidsregio's hebben een verantwoordelijkheid om zich voor te bereiden op incidenten, waaronder stralingsincidenten (bij categorie A- en B-objecten). Dit doen zij door middel van het uitvoeren van regionale risicoanalyses, planvorming, aanschaf van benodigde (beschermende) middelen, meetapparatuur en andere materialen, opleiding en training, enzovoorts⁸.

Met het oog op de crisisbeheersing van stralingsincidenten bij een categorie A-object maken de veiligheidsregio en de vergunninghouder afspraken over het op elkaar aansluiten van on-site incidentbestrijding en off-site effectbeheersing van stralingsincidenten en de daarbij horende planvorming.

Bij een stralingsincident bij een categorie B-object is de burgemeester verantwoordelijk voor de coördinatie van de crisisbeheersing, de besluitvorming over maatregelen en coördinatie en de uitvoering ervan (doorgaans GRIP 1 t/m GRIP 3). De beheersing van een stralingsincident bij een categorie B-object kan opschaling van de crisisbeheersingsorganisatie vereisen, waarmee de coördinatie bij de voorzitter van de veiligheidsregio kan komen te liggen (doorgaans GRIP 4). De gerelateerde wettekst luidt als volgt:

Kernenergiewet, artikel 40, tweede lid:

Het bestuur van de veiligheidsregio is verantwoordelijk voor de voorbereiding van de organisatie ten behoeve van een doelmatige bestrijding van ongevallen met categorie B-objecten. De burgemeester is verantwoordelijk voor de coördinatie van die bestrijding.

Kernenergiewet, artikel 41:

De voorbereiding door het bestuur van de veiligheidsregio van de bestrijding van ongevallen met categorie A-objecten en categorie B-objecten geschiedt overeenkomstig paragraaf 3 van de Wet veiligheidsregio's. Bij de voorbereiding houdt het bestuur van de veiligheidsregio rekening met de, overeenkomstig artikel 40, eerste lid, tot stand gekomen afspraken.

⁸ Zie onder meer Wet veiligheidsregio's.

Bij de beheersing van een stralingsincident met een B-object kan de burgemeester (of in geval van opschaling de voorzitter van de veiligheidsregio) een beroep doen op de huidige EPAn (toekomstige CETsn).

De burgemeester of de voorzitter van de veiligheidsregio kan de minister verzoeken om een stralingsincident bij een categorie B-object te bestrijden als een stralingsincident bij een categorie A-object.

3.5 National Competent Authorities

Op basis van de conventies van het IAEA en de EU is een *National Competent Authority* benoemd die is ondergebracht bij de ANVS. De ANVS heeft een *National Contact Point (24/7)* ingericht om invulling te geven aan de daaruit voortvloeiende verplichtingen⁹. Dit betreft het melden of het ontvangen van meldingen en de informatie-uitwisseling bij stralingsincidenten met (dreigende) grensoverschrijdende gevolgen in Nederland en het buitenland.

De *National Competent Authority* voor de coördinatie van bijstandsverzoeken via de IAEA ("RANET") is ondergebracht bij het DCC van IenM.

⁹ Zie artikel 7 van de Convention on Early Notification of a Nuclear Accident, en artikel 4 van de Convention on Assistance in Case of a Nuclear Accident or Radiological Emergency.

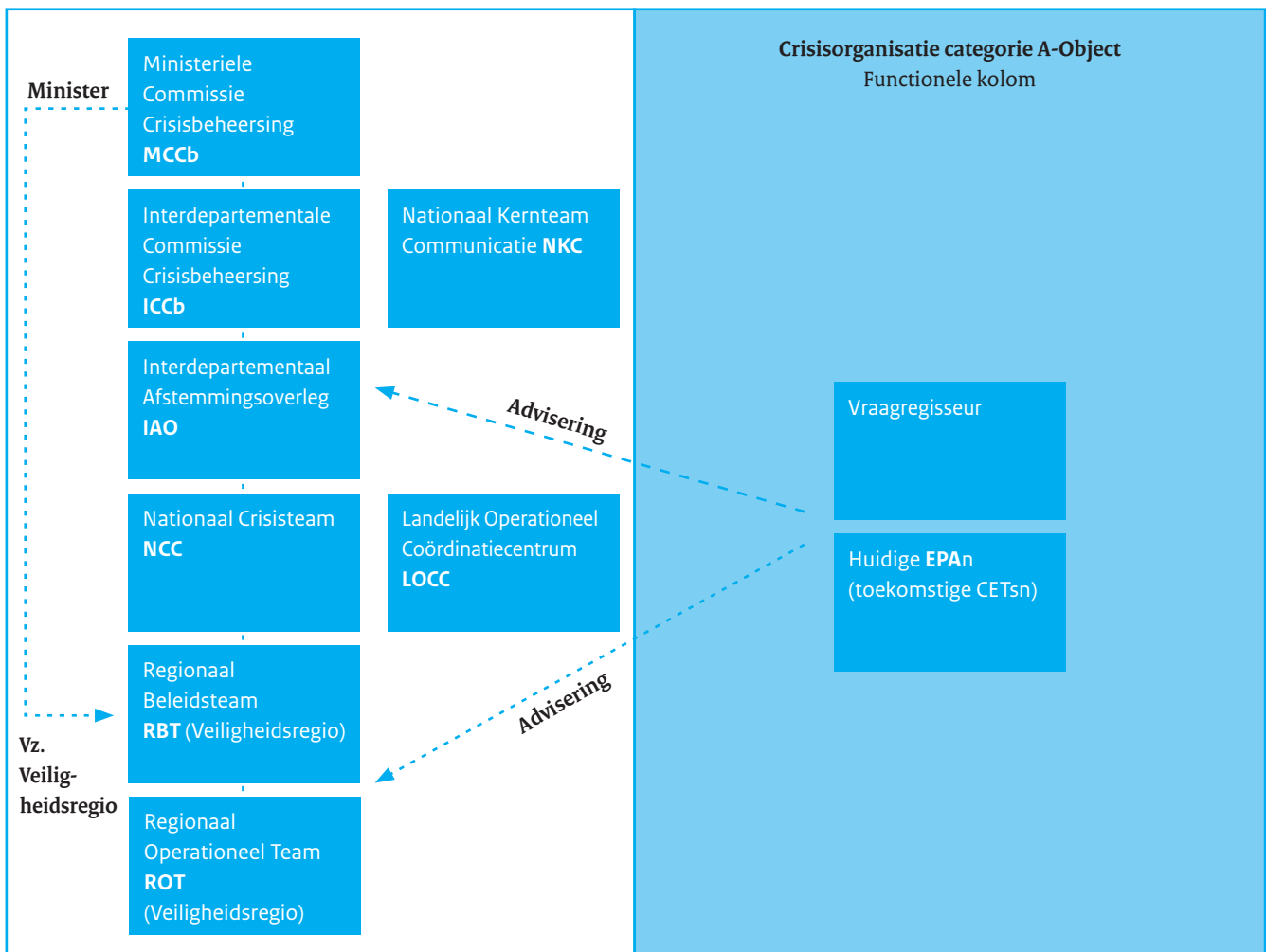
4. Crisisstructuur

Voor de bestrijding van stralingsincidenten en de beheersing van de effecten ervan, is een nationale crisisorganisatie ingericht. Deze sluit aan op de generieke crisisbesluitvormingsstructuur zoals beschreven in het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming en maakt gebruik van het landelijke kennis- en adviesnetwerk voor stralingsincidenten. In dit netwerk zijn alle reguliere instanties met deskundigheid op het gebied van stralings(incidenten) gebundeld.

In geval van een (dreigend) stralingsincident wordt het landelijke kennis- en adviesnetwerk voor stralingsincidenten de EPAn (toekomstige CETsn) geactiveerd. Deze formuleert op basis van de situatie en haar kennis en deskundigheid een advies, gericht op de beheersing van de effecten van stralingsincidenten voor mens en milieu.

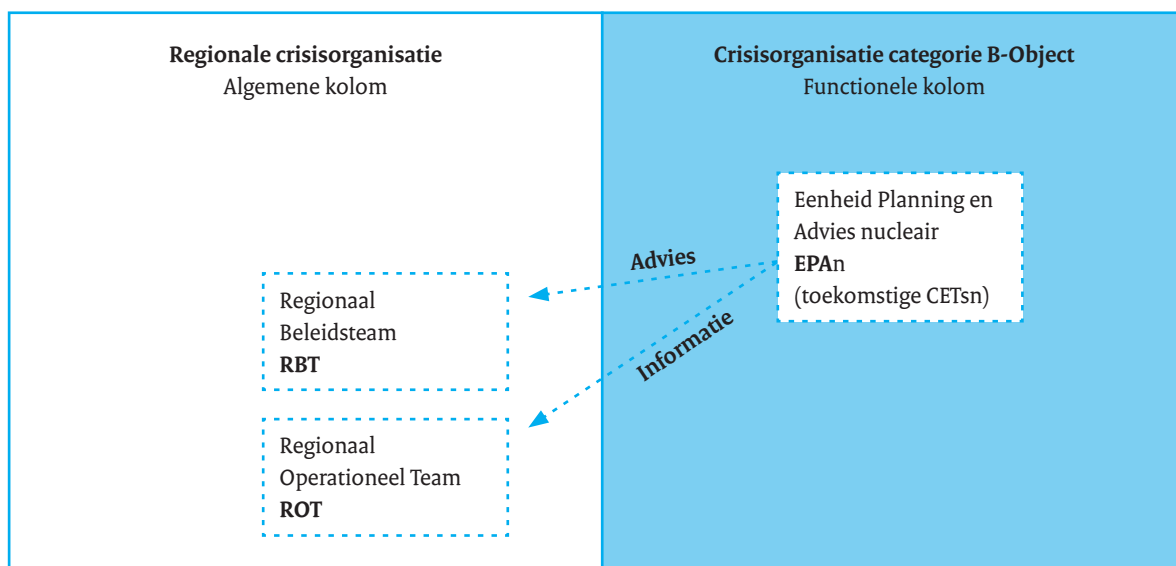
Bij een incident met een A-object vindt advisering plaats aan de nationale crisisstructuur via het DCC van het ministerie van Infrastructuur en Milieu (in haar rol als vraagregisseur) aan het IAO, het ICCb en/of het MCCb. Gelijkijdig vindt advisering plaats aan de crisisstructuur van de veiligheidsregio

In het volgende schema is de crisisorganisatie geschematiseerd (zowel rijk en regionaal, en algemene en functionele kolom) in geval van een stralingsincident bij een categorie A-object.

Bij stralingsincidenten bij een B-object kan de burgemeester of (bij verdere opschaling) de voorzitter van de veiligheidsregio een beroep doen op het landelijk kennis en adviesnetwerk stralingsincidenten, het Crisis Expert Team straling (CETs) (toekomstige CETsn)

In het volgende schema is de lokale/regionale crisisorganisatie geschematiseerd in geval van een stralingsincident bij een categorie B-object met opschaling naar GRIP 4 (Bestuurlijk en operationeel regionaal).

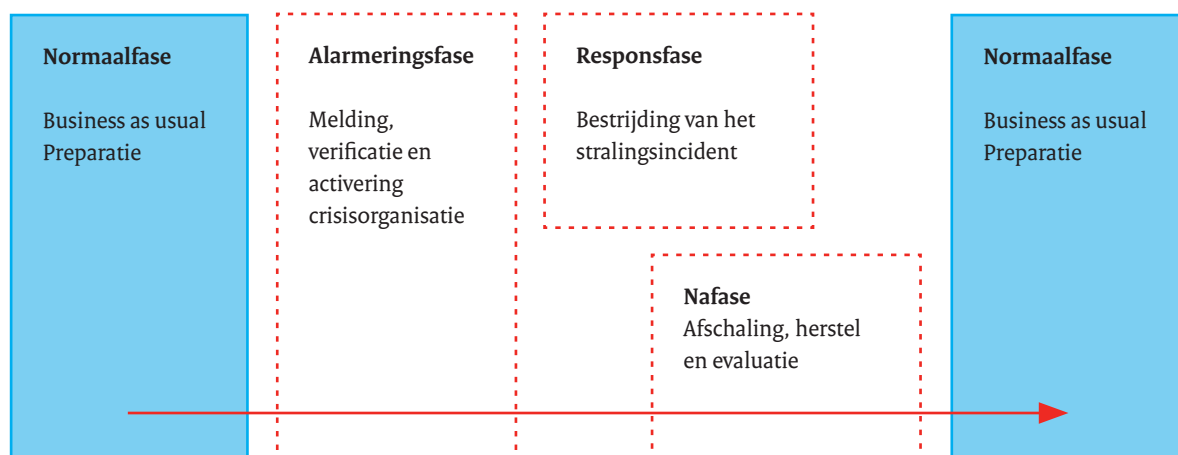
NB: De lijn in geval van een GRIP 3 situatie (Bestuurlijk lokaal, operationeel regionaal) loopt vergelijkbaar vanuit de EPAn dan naar het Beleidsteam (BT) van de Burgemeester.

5. Crisisfasen

De bestrijding van stralingsincidenten en de beheersing van de effecten ervan laat zich onderverdelen in een aantal fasen:

- Normaalfase: business as usual, treffen van voorbereidingen/preparatie.
- Alarmeringsfase: melding, verificatie en opschaling crisisorganisatie en landelijk kennis en adviesnetwerk stralingsincidenten.
- Responsfase: bestrijding van het (dreigende) stralingsincident.
- Nafase: afschaling, herstel en evaluatie.

Geschematiseerd ziet dat er als volgt uit:

5.1 Alarmeringsfase

Binnen de alarmeringsfase wordt onderscheid gemaakt tussen de melding van stralingsincidenten, de verificatie en beoordeling van het stralingsincident en de opschaling van de crisisorganisatie.

5.1.1 Melding van stralingsincidenten

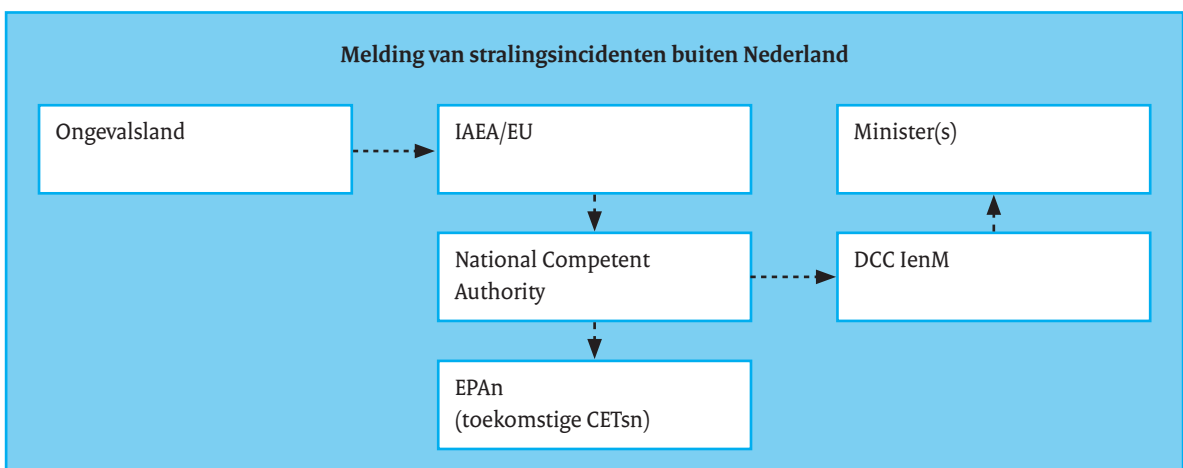
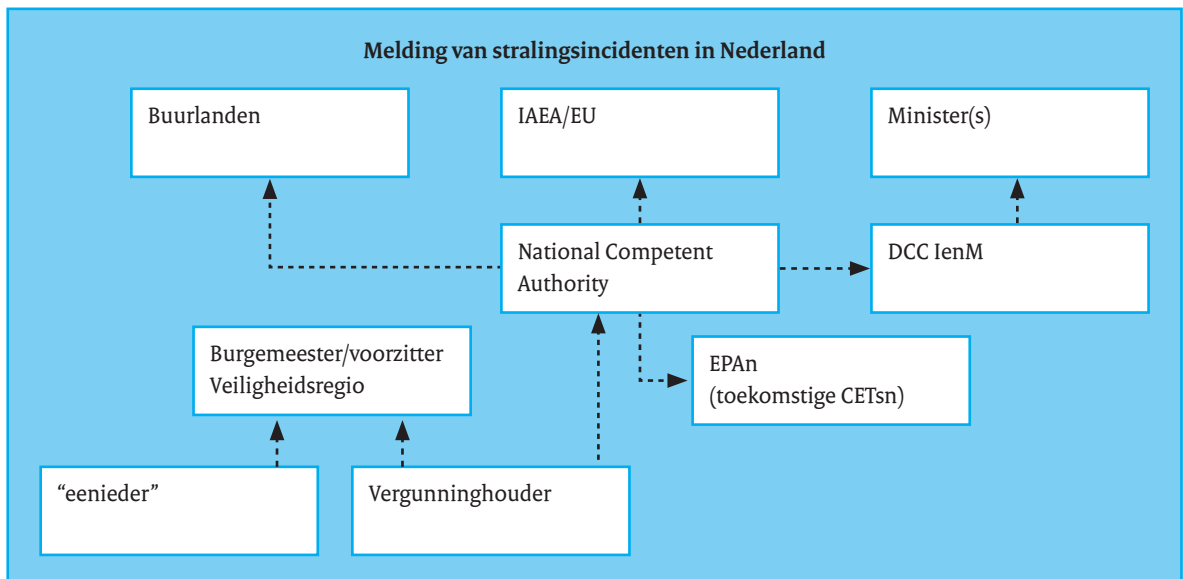
1. Een stralingsincident in Nederland: iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zich een stralingsongeval voordoet, is verplicht dit direct te melden aan de burgemeester en de ANVS. Vergunninghouders zijn daarbij verplicht een stralingsincident te melden bij de ANVS. De ANVS informeert de voorzitter van het landelijk kennis en adviesnetwerk straling en het Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing van IenM (DCC-IenM) over de melding. Het DCC-IenM informeert de Minister van Infrastructuur en Milieu en het Nationaal Crisiscentrum (NCC). De ANVS informeert als *National Competent Authority*

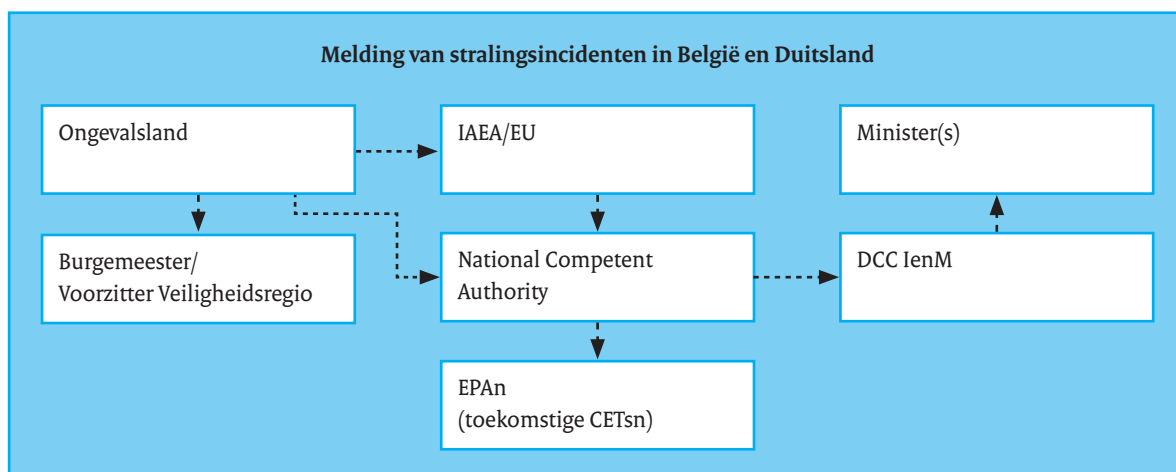
voor de internationale melding, afhankelijk van de aard en ernst van de melding, de IAEA, de EU en de buurlanden.

2. Een stralingsincident buiten Nederland: een land waarin een stralingsincident met (dreigende) grensoverschrijdende gevolgen zich voordoet, is conform internationale en bilaterale afspraken verplicht dit aan de EU (geldt alleen voor de EU-lidstaten) en de IAEA te melden¹⁰. De IAEA informeert vervolgens de andere landen die aangesloten zijn bij de conventies, via de aangewezen *Competent Authorities*. De melding verloopt dus via het IAEA naar de *National Competent Authority*. Dit is voor Nederland de ANVS. De *National Competent Authority* informeert het DCC-IenM de het landelijke kennis en adviesnetwerk stralingsincidenten. Het DCC-IenM informeert de ministers¹¹. In onderstaand schema is de melding van een stralingsincident buiten Nederland weergegeven:

¹⁰ IAEA Convention on Early Notification of a Nuclear Accident.

¹¹ EU/ECURIE: Euratom verdrag 87/600.

3. Een stralingsincident in België en Duitsland: de melding verloopt conform internationale en bilaterale afspraken. Naast de onder 2) vermelde informatiedeling via de IAEA en EU heeft Nederland bilaterale samenwerkingsovereenkomsten met België en Duitsland. Bij een incident in één van deze landen zal Nederland (in casu: het Nationaal Crisis Centrum) tevens rechtstreeks via de nationale crisiscentra van de betreffende landen geïnformeerd worden over het incident. Ook zijn er bilaterale afspraken gemaakt met betrekking tot alarmering en informatie-uitwisseling zoals meetgegevens die nodig zijn voor de technische analyse van de situatie. Dit houdt in dat de *National Competent Authority* en de betreffende veiligheidsregio's ook rechtstreeks een melding krijgen van ofwel de vergunninghouder ofwel vanuit het ongevalsland en dat aanvullende technische informatie aan de betreffende specifieke overheidsinstanties, zoals het RIVM in Nederland, wordt gestuurd.

Bij een (stralings)incident in één van deze buurlanden zal Nederland (in casu het Nationaal Crisis Centrum (NCC) op grond van andere samenwerkingsovereenkomsten, tevens rechtstreeks via de nationale crisiscentra van de betreffende landen geïnformeerd worden over het incident. In onderstaand schema is de melding van een stralingsincident in België of Duitsland geschematiseerd:

Er zijn met België en Duitsland eveneens bilaterale afspraken gemaakt met betrekking tot technische informatie-uitwisseling zoals meet- en monitoringgegevens en berekeningen die nodig zijn voor de technische analyse en advisering. Deze technische informatie-uitwisseling vindt, naast de systemen via de EU en de IAEA, ook rechtsreeks plaats tussen de betrokken gelijkwaardige autoriteiten. Dit houdt in dat de betreffende veiligheidsregio's ook rechtstreeks een melding krijgen vanuit de vergunninghouder dan wel vanuit het ongevalsland en dat aanvullende technische informatie rechtstreeks aan de betreffende specifieke overheidsinstanties, zoals het RIVM in Nederland, wordt gestuurd.

5.1.2 Verificatie en beoordeling van het stralingsincident

De Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) verifieert de melding, beoordeelt deze en informeert vervolgens het DCC IenM en het landelijk kennis- en adviesnetwerk stralingsincidenten hierover.

In geval van een stralingsincident bij een categorie A-object stelt de exploitant van de kerninstallatie de voorlopige ongevalsclassificatie vast. Wanneer sprake is van (een dreiging van) moedwillig handelen, is dit expliciet in de classificatie opgenomen.

De ANVS beoordeelt het stralingsincident ook aan de hand van de INES-inschaling¹² van de IAEA. De INES-inschaling wordt internationaal gebruikt om met name naar het publiek over het stralingsincident te communiceren. De INES-inschaling heeft geen relatie met de Nederlandse ongevalsclassificaties¹³.

5.1.3 Opschaling van de crisisorganisatie

Het type object (A of B), de ernst en omvang van (de effecten van) het stralingsincident bepaalt of opschaling van de crisisorganisatie nodig is en zo ja, naar welk niveau. De opschaling kent drie niveaus, die in verschillende mate een beroep doen op zowel het landelijke kennis- en adviesnetwerk als het lokaal/ regionaal en het rijksniveau.

¹² *International Nuclear and Radiological Event Scale.*

¹³ Zie bijlage D voor een overzicht van de IAEA-classificaties. Zie bijlage E voor een toelichting op INES.

Niveau	Toelichting
Standby	De voorzitter (van) het landelijke kennis- en adviesnetwerk stralingsincidenten monitort de situatie en informeert hierover (via het DCC lenM) de ministeries en veiligheidsregio's. Er bestaat geen noodzaak voor gecoördineerde nationale respons ¹⁴ .
Gedeeltelijke opschaling	Het landelijke kennis- en adviesnetwerk is opgeschaald. Het landelijke kennis- en adviesnetwerk beoordeelt de situatie en informeert het DCC-lenM en betrokken veiligheidsregio's. Het NCC dan wel het DCC-lenM kan adviseren om bepaalde nationale organisaties te activeren. Er is coördinatie van de nationale respons nodig.
Volledige opschaling	De nationale crisisorganisatie is opgeschaald. Het landelijke kennis- en adviesnetwerk adviseert aan het rijk en informeert het lokale/ regionale beleidsteam. Crisiscommunicatieadviseurs van de betrokken ministeries en van het Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie (NKC) zijn actief.

De voorzitter van de EPAn (toekomstige CETsn) kan adviseren over de opschaling van de nationale crisisorganisatie bij een stralingsincident.

5.2 Responsfase

Bij een stralingsincident in Nederland wordt gebruik gemaakt van de crisisstructuren op nationaal, regionaal en lokaal niveau, waarin informatievoorziening, advisering, besluitvorming, coördinatie en crisiscommunicatie centrale processen zijn.

- **Informatievoorziening:** informatievoorziening heeft betrekking op de benodigde informatie die tijdig bij de juiste organisaties ontvangen en verwerkt wordt ten behoeve van de beheersing van en communicatie over het betreffende stralingsincident.
- **Besluitvorming en coördinatie:** besluitvorming en coördinatie heeft betrekking op de leiding van de crisisbeheersingsorganisatie, de te treffen maatregelen en de uitvoering daarvan.
- **Crisiscommunicatie:** crisiscommunicatie heeft betrekking op de berichtgeving (informatievoorziening, schadebeperking en betekenisgeving) aan getroffen, pers en samenleving in algemene zin.

Bij een stralingsincident in een buurland: vier veiligheidsregio's met nucleaire installaties in of nabij de grensstreek hebben afspraken gemaakt met buurlanden over crisisbeheersing. Ook kan gebruik worden gemaakt van de crisisstructuren op nationaal, regionaal en lokaal niveau:

- **Veiligheidsregio Zeeland** heeft grensoverschrijdende samenwerkingsovereenkomsten met de Gouverneurs van de Vlaamse provincies West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Antwerpen. Dit betreft politie, brandweer en geneeskundige samenwerking in algemene zin en in het kader van crisisbeheersing. Voor wat betreft de informatieoverdracht tussen de gouverneurs, commissaris van de Koning en voorzitter van de veiligheidsregio is een apart informatieprotocol vastgesteld dat aangeeft hoe op uitvoerend, tactisch en strategisch niveau de informatievoorziening ten aanzien van een incident, ramp of crisis wordt gewaarborgd.
- **Veiligheidsregio Midden-West Brabant** heeft grensoverschrijdende samenwerkingsovereenkomsten met de Belgische provincies. Dit betreft politie, brandweer en geneeskundige samenwerking in algemene zin en in het kader van crisisbeheersing. Voor stralingsincidenten wordt aangesloten bij de samenwerkingsafspraken zoals die met de Veiligheidsregio Zeeland zijn gemaakt.
- **Veiligheidsregio Zuid Limburg** heeft structurele afspraken gemaakt in de Euregio Maas-Rijn (België Nederland en Duitsland). Alle afspraken betreffende stralingsongevallen zijn samengevat in een multidisciplinaire informatiekaart (MIK) stralingsongevallen.
- **Veiligheidsregio Twente** heeft afspraken gemaakt over de alarmering en uitwisseling van kennis en informatie over de situatie bij de installatie(s) en over de maatregelen die door de betrokken autoriteiten worden getroffen.

Bij een stralingsincident *verder* buiten Nederland: in dit geval is er over het algemeen geen sprake van daadwerkelijke stralingsdreiging voor de bevolking in Nederland en is er dus geen sprake van crisisbeheersing in termen van directe beschermende maatregelen. Eventuele indirecte of overige maatregelen worden voorbereid of uitgevoerd binnen de reguliere crisisstructuren.

¹⁴ Dit neemt niet weg dat (ter ondersteuning van de regionale capaciteit) nationale organisaties betrokken kunnen zijn bij de respons.

5.3 Nafase

5.3.1 Afschalen

De hoogste, geactiveerde autoriteit (burgemeester, voorzitter van de veiligheidsregio of minister) bepaalt de responsfase als beëindigd en laat de crisisorganisatie afschalen als aan de volgende criteria wordt voldaan:

- de bron of oorzaak van het stralingsgevaar is onder controle;
- de besmetting is ingesloten en veroorzaakt geen verdere risico's voor de bevolking;
- er behoeven geen additionele maatregelen behalve die reeds van kracht zijn, uitgevoerd te worden;
- de voorbereide of uitgevoerde stralingsbeperkende maatregelen zijn ingetrokken of in een beheersfase gekomen (bijvoorbeeld door controle of monitoring).

5.3.2 Aanpak herstel

De betrokken organisaties ontwikkelen een aanpak voor herstel en terugkeer naar de normale situatie. Afhankelijk van de aard van het stralingsincident (A- of B- object) gebeurt dat onder verantwoordelijkheid en coördinatie van de minister, de burgemeester of de voorzitter van de veiligheidsregio. Na een grootschalig stralingsongeval zijn mogelijk (grote) delen van Nederland besmet. Afhankelijk van de mate van besmetting en omvang van het getroffen gebied leidt dit tot maatschappelijke onrust en ontwrichting van de samenleving. Daarom dient al tijdens de responsfase van een incident een gedetailleerd nazorgplan voorbereid en opgesteld te worden. Het nazorgplan moet binnen de kaders van het nationale nazorg- en herstel- of saneringsbeleid, zijn toegesneden op de specifieke situatie. In bepaalde gevallen kan het noodzakelijk zijn dat de betrokken overheden de inspanningen coördineren die zijn gericht op de lange termijn acties, rekening houdende met het feit dat dit weken, maanden of meerdere jaren kan duren. In de nafase is ook de werkwijze zoals opgenomen in het *Nationaal Handboek Crisisbeheersing* van toepassing.

5.3.3 Evaluatie stralingsincident

Afhankelijk van de aard van het stralingsincident (A- of B- object) geeft de minister, de burgemeester of de voorzitter van de veiligheidsregio opdracht tot uitvoering van een evaluatie van de beheersing van het stralingsincident. De ANVS geeft opdracht voor het evalueren van het optreden van het landelijke kennis- en adviesnetwerk voor stralingsincidenten.

6 Risico- en crisiscommunicatie

6.1 Risicocommunicatie

Risicocommunicatie is gericht op het informeren van de bevolking in algemene zin over de risico's in Nederland of een bepaalde regio (inclusief het grensgebied). Risicocommunicatie gaat bijvoorbeeld over nucleaire of radiologische activiteiten, de mogelijkheid op stralingsincidenten en de potentiële effecten ervan. Risicocommunicatie gaat ook over de maatregelen die de overheid in geval van een stralingsincident zou kunnen treffen en voor welke zaken de burger zelf verantwoordelijk is.

De ANVS verzorgt de risicocommunicatie naar de bevolking over stralingsincidenten bij een categorie A-object. De veiligheidsregio zorgt voor de risicocommunicatie naar de bevolking over stralingsincidenten bij een categorie B-object in de betreffende regio. Risicocommunicatie dient zoveel mogelijk na afstemming tussen betrokken partijen tot stand te komen. De veiligheidsregio zorgt er tevens voor dat personen die mogelijk een rol hebben bij de bestrijding van een stralingsincident worden geïnformeerd over de risico's die zij dan lopen en de voorzorgsmaatregelen. De wettekst is als volgt:

Kernenergiewet, artikel 43:

1. Onze Minister en Onze Minister wie het aangaat, dragen er zorg voor dat de Nederlandse bevolking op passende wijze informatie wordt verstrekt over mogelijke ongevallen met een categorie A-object, de maatregelen ter voorkoming en bestrijding daarvan, daaronder begrepen maatregelen ter bescherming van de gezondheid, en de bij deze ongevallen te volgen gedragslijn.
2. De in het eerste lid bedoelde informatie heeft in ieder geval betrekking op:
 - a. gegevens inhoudende basiskennis over radioactiviteit en de gevolgen daarvan op mens en milieu;
 - b. de gevaren en de gevolgen van een ongeval;
 - c. de wijze waarop de bevolking bij een ongeval wordt gewaarschuwd, op de hoogte gehouden en beschermd;
 - d. de wijze waarop de bevolking dreigend gevaar kan herkennen;
 - e. de door de bevolking te volgen gedragslijn en de maatregelen die zij bij een ongeval dient te treffen om de schadelijke gevolgen daarvan zoveel mogelijk te beperken
3. De verschaffing van de informatie, bedoeld in het tweede lid, onder c, d en e, geschiedt ten minste één maal per jaar en daarnaast wanneer in de beschreven maatregelen significante wijzigingen worden aangebracht. Voor zover nodig wordt de te verstrekken informatie dan bijgewerkt.

4. De verschaffing van de informatie, bedoeld in het tweede lid, onder a en b, geschiedt ten minste één maal per vijf jaar en daarnaast wanneer in de beschreven maatregelen significante wijzigingen worden aangebracht. Voor zover nodig wordt de te verstrekken informatie dan bijgewerkt.
5. Onze Minister en Onze Minister wie het aangaat verschaffen de informatie, bedoeld in het vierde lid, eerder en werken deze eerder bij, indien naar hun oordeel ontwikkelingen in de kennis over de veiligheid, over de beoordeling van risico's of over een doelmatige ongevallenbestrijding hiertoe nopen.

Wet veiligheidsregio's, artikel 46, tweede en derde lid:

Het bestuur van de veiligheidsregio draagt er zorg voor dat de bevolking informatie wordt verschaft over de rampen en de crises die de regio kunnen treffen, over de maatregelen die zijn getroffen ter voorkoming en bestrijding of beheersing hiervan en over de daarbij te volgen gedragslijn.

Het bestuur van de veiligheidsregio draagt er zorg voor dat de bij de rampenbestrijding en de crisisbeheersing in de regio betrokken personen informatie wordt verschaft over de rampen en de crises die de regio kunnen treffen, de risico's die hun inzet kan hebben voor hun gezondheid en de voorzorgsmaatregelen die in verband daarmee zijn of zullen worden getroffen.

De communicatie over risico's gebeurt met enige regelmaat. Op basis van de wet gebeurt het ten minste éénmaal per jaar. Door middel van internet is informatie over risico's in feite continu beschikbaar.

6.2 Crisiscommunicatie

Crisiscommunicatie is gericht op het communiceren tijdens een specifiek stralingsincident richting slachtoffers en getroffen, pers en samenleving in algemene zin. Crisiscommunicatie kent drie doelen:

- Informatievoorziening: geven van achtergrondinformatie over het stralingsincident, benoemen van keuzes en het toelichten van dilemma's voor het voorbereiden of uitvoeren van directe of indirecte maatregelen. Daar hoort ook het geven van procesinformatie bij: wat doen we en waarom?
- Schadebeperking in algemene zin: instructies aan de bevolking gericht op het beperken van schade voor en door (groepen in) de samenleving, waaronder ook het stimuleren van de zelfredzaamheid en de onderlinge hulpverlening.
- Betekenisgeving: duiden van de crisissituatie ("Wat betekent dit voor ons? Hoe erg is dit?") en deze in een breder perspectief plaatsen, waarbij wordt aangesloten bij de gevoelens die onder (groepen in) de samenleving leven. De eerder genoemde INES-classificatie kan daarbij een hulpmiddel zijn. De beleving van bewoners/getroffenen kan nog lang na de acute fase aandacht vragen.

Belangrijke aandachtspunten in de communicatie zijn: tijdigheid en snelheid bewaken, juiste berichtgeving, het voorkomen van tegenstrijdige berichtgeving en luisteren naar wat er leeft bij pers en publiek en hierop anticiperen.

Bij een (dreigend) stralingsincident bij een categorie A-object zorgt de Minister van IenM en de minister die het aangaat ervoor dat de bevolking 'onverwijld en bij herhaling' wordt geïnformeerd.

Bij een (dreigend) stralingsincident bij een categorie B-object zorgt de burgemeester/ voorzitter veiligheidsregio ervoor dat de bevolking wordt geïnformeerd (zo nodig in afstemming met de minister(s)). De crisiscommunicatie gaat over de oorsprong, de omvang, de te volgen gedragslijnen, de getroffen maatregelen ter bestrijding van het stralingsincident en de maatregelen ter bescherming van de gezondheid. De wettekst is als volgt:

Kernenergiewet, artikel 43a:

1. Onze Minister en Onze Minister wie het aangaat, dragen er zorg voor dat de bevolking die wordt getroffen door een ongeval met een categorie A-object of door een ongeval met een categorie B-object dat krachtens artikel 42 als een ongeval met een categorie A-object wordt bestreden, onverwijld en bij herhaling doelmatige informatie wordt verstrekt over de te volgen gedragslijn en de maatregelen die zijn getroffen ter bestrijding van dat ongeval, daaronder begrepen maatregelen ter bescherming van de gezondheid.
2. De in het eerste lid bedoelde informatie heeft in ieder geval betrekking op:
 - a. het ongeval, met name over de oorzaak, de omvang en de te verwachten gevolgen voor mens en milieu, alsmede over het te verwachten verloop van het ongeval;
 - b. de wijze waarop de bevolking wordt gewaarschuwd, op de hoogte gehouden en beschermd;
 - c. instructies aan de bevolking die afhankelijk van de aard van het ongeval betrekking kunnen hebben op onder meer het gebruik van verontreinigde levensmiddelen, de hygiëne en ontsmetting, het verblijf binnenshuis, distributie en gebruik van beschermende stoffen en evacuatie;
 - d. de diensten of personen bij wie nadere informatie kan worden ingewonnen.

Wet veiligheidsregio's, artikel 7, eerste en derde lid:

De burgemeester draagt er zorg voor dat de bevolking informatie wordt verschaft over de oorsprong, de omvang en de gevolgen van een ramp of crisis die de gemeente bedreigt of treft, alsmede over de daarbij te volgen gedragslijn. De burgemeester stemt zijn informatievoorziening, bedoeld in het eerste en tweede lid, af met de informatievoorziening door of onder verantwoordelijkheid van Onze bij rampen en crises betrokken Ministers.

Bij een stralingsincident met een categorie A-object zorgen de minister en de veiligheidsregio ervoor dat personen die kunnen worden ingeschakeld bij de bestrijding, worden geïnformeerd over de risico's die zij lopen en over de te nemen voorzorgsmaatregelen.

Bij een stralingsincident met een categorie B-object zorgt de burgemeester/ voorzitter van de veiligheidsregio daarvoor. De wettekst is als volgt:

Kernenergiewet, artikel 44:

Onze Minister, Onze Minister wie het aangaat, en het bestuur van de veiligheidsregio dragen er zorg voor dat de personen werkzaam bij diensten of organisaties die kunnen worden ingeschakeld bij de bestrijding van een ongeval met een categorie A-object of van een ongeval met een categorie B-object dat krachtens artikel 42 als een ongeval met een categorie A-object wordt bestreden, regelmatig worden geïnformeerd over de tot deze categorie behorende ongevallen, over de risico's die zij bij de uitvoering van hun taak lopen, en over de daarbij te nemen voorzorgsmaatregelen.

Wet veiligheidsregio's, artikel 7, tweede lid:

De burgemeester draagt er zorg voor dat aan de personen die in zijn gemeente zijn betrokken bij de rampenbestrijding of de crisisbeheersing, informatie wordt verschaft over die ramp of crisis, de risico's die hun inzet daarbij heeft voor hun gezondheid en de voorzorgsmaatregelen die in verband daarmee zijn of zullen worden getroffen.

7 Kwaliteitsborging

7.1 Beheer van het plan

De Minister van Infrastructuur en Milieu is verantwoordelijk voor het aanwijzen van een beheerder van het Nationaal Crisisplan Stralingsincidenten. Deze verantwoordelijkheid is ondergebracht bij het Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing van het ministerie van IenM (DCC-IenM). De beheerder van het plan draagt onder meer zorg voor:

- Een vierjaarlijkse check en zo nodig actualisatie van het NCS;
- Tussentijdse aanpassingen, mochten er verstrekkende wijzigingen nodig zijn;
- De informatievoorziening naar relevante organisaties en instanties over de samenhang en documentenstructuur voor onderliggende plannen (deelplannen, draaiboeken, lokale uitwerkingen) en het bewaken van de aansluiting van de onderliggende plannen op het NCS;
- De borging van opleiding, training en oefening van het gehele systeem (inclusief de generieke structuur voor regionale en nationale crisisbesluitvorming) van het NCS;
- De evaluatie van de crisisrespons bij stralingsincidenten bij A-objecten.

7.2 Opleiden, trainen en oefenen

De beheersing van stralingsincidenten vergt specifieke capaciteiten en vaardigheden van betrokken organisaties, crisisteams en functionarissen. Om goed voorbereid te zijn is het belangrijk om capaciteiten en vaardigheden aan te leren en periodiek te onderhouden. Hiertoe is een opleidings-, trainings- en oefenprogramma opgesteld, specifiek voor organisaties, crisisteams en functionarissen die betrokken zijn bij de beheersing van stralingsincidenten.

Bijlagen

A. Onderliggende plannen/ documenten

Een aantal onderwerpen die in het NCS op hoofdlijnen beschreven zijn, vragen om nadere uitwerking. Deze nadere uitwerking is beschreven in:

Hoofdstuk NCS	Nadere uitwerking volgend uit NCS
Stralingsincidenten en objecten	1. Scenario's stralingsincidenten bij A- en B-objecten: Responsplan NPK/NCS
Crisisstructuur	2. Crisisstructuur bij stralingsongevallen: Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming en Responsplan NPK/NCS
Crisisfases	3. Werkwijze bij Stralingsongevallen in verschillende crisisfases: responsplan NPK/NCS
Risico- en Crisiscommunicatie	4. Deelplan Communicatieplan Stralingsongevallen
Kwaliteitsborging	5. Beheerplan NPK
	6. Meerjarenplan OTO NPK

Bij elke actualisatie van dit plan wordt deze lijst zo nodig aangepast.

B. Afkortingen

ANVS	Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming
CETs	CrisisExpertTeam straling
CETsn	CrisisexpertTeam straling en nucleair
DCC	Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing
EPAn	Eenheid Planning en Advies nucleair ¹⁵
EU	Europese Unie
EZ	Ministerie van Economische Zaken
GBT	Gemeentelijk Beleidsteam
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdingsprocedure
NHC	Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming
IAEA	International Atomic Energy Agency
IAO	Interdepartementaal AfstemmingsOverleg
ICCb	Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing
IenM	Ministerie van Infrastructuur en Milieu
INES	International Nuclear and Radiological Event Scale
LOCC	Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum
MCCb	Ministeriële Commissie Crisisbeheersing
NCC	Nationaal Crisiscentrum
NCS	Nationaal Crisisplan Stralingsincidenten
NKC	Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie
NPK	Nationaal Plan voor de Kernongevallenbestrijding (vanaf september 2014: NCS)
RBT	Regionaal Beleidsteam
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
ROT	Regionaal Operationeel Team
VenJ	Ministerie van Veiligheid en Justitie

¹⁵ In de nabije toekomst het CETsn: Crisis Expert Team straling en nucleair.

C. Dreigingscategorieën IAEA

De IAEA werkt met *threat categories* met daaraan gekoppeld de (voorbereidingen van) crisisbeheersing en maatregelen:

Table I. Five categories of nuclear and radiation related threats for the purposes of the requirements

1. Facilities, such as nuclear power plants, for which on-site events (including very low probability events) are postulated that could give rise to severe deterministic health effects off the site, or for which such events have occurred in similar facilities.
2. Facilities, such as some types of research reactors, for which on-site events are postulated that could give rise to doses to people off the site that warrant urgent protective action in accordance with international standards, or for which such events have occurred in similar facilities. Threat category II (as opposed to threat category I) does not include facilities for which on-site events (including very low probability events) are postulated that could give rise to severe deterministic health effects off the site, or for which such events have occurred in similar facilities.
3. Facilities, such as industrial irradiation facilities, for which on-site events are postulated that could give rise to doses that warrant or contamination that warrants urgent protective action on the site, or for which such events have occurred in similar facilities. Threat category III (as opposed to threat category II) does not include facilities for which events are postulated that could warrant urgent protective action off the site, or for which such events have occurred in similar facilities.
4. Activities that could give rise to a nuclear or radiological emergency that could warrant urgent protective action in an unforeseeable location. These include non-authorized activities such as activities relating to dangerous sources obtained illicitly. They also include transport and authorized activities involving dangerous mobile sources such as industrial radiography sources, nuclear powered satellites or radio thermal generators. Threat category IV represents the minimum level of threat, which is assumed to apply for all States and jurisdictions.
5. Activities not normally involving sources of ionizing radiation, but which yield products with a significant likelihood of becoming contaminated as a result of events at facilities in threat category I or II, including such facilities in other States, to levels necessitating prompt restrictions on products in accordance with international standards.

D. Ongevalseclassificatie IAEA

De IAEA werkt met de volgende vijf ongevalsclassificaties:

1. General emergencies at facilities in threat category I or II involving an actual, or substantial risk of, release of radioactive material or radiation exposure²³ that warrants taking urgent protective actions off the site. Upon declaration of this class of emergency, actions shall be promptly taken to mitigate the consequences and to protect people on the site and within the precautionary action zone and urgent protective action planning zone (see para. 4.48), as appropriate.
2. Site area emergencies at facilities in threat category I or II involving a major decrease in the level of protection for those on the site and near the facility. Upon declaration of this class of emergency, actions shall be promptly taken to mitigate the consequences, to protect people on the site and to make preparations to take protective actions off the site if this becomes necessary.
3. Facility emergencies at facilities in threat category I, II or III involving a major decrease in the level of protection for people on the site. Upon declaration of this class of emergency, actions shall be promptly taken to mitigate the consequences and to protect people on the site. Emergencies in this class can never give rise to an off-site threat.
4. Alerts at facilities in threat category I, II or III involving an uncertain or significant decrease in the level of protection for the public or people on the site. Upon declaration of this class of emergency, actions shall be promptly taken to assess and mitigate the consequences and to increase the readiness of the on-site and off-site response organizations, as appropriate.
5. Other emergencies such as an uncontrolled source emergency involving the loss, theft or lack of control of a dangerous source, including the re-entry of a satellite containing such a source.

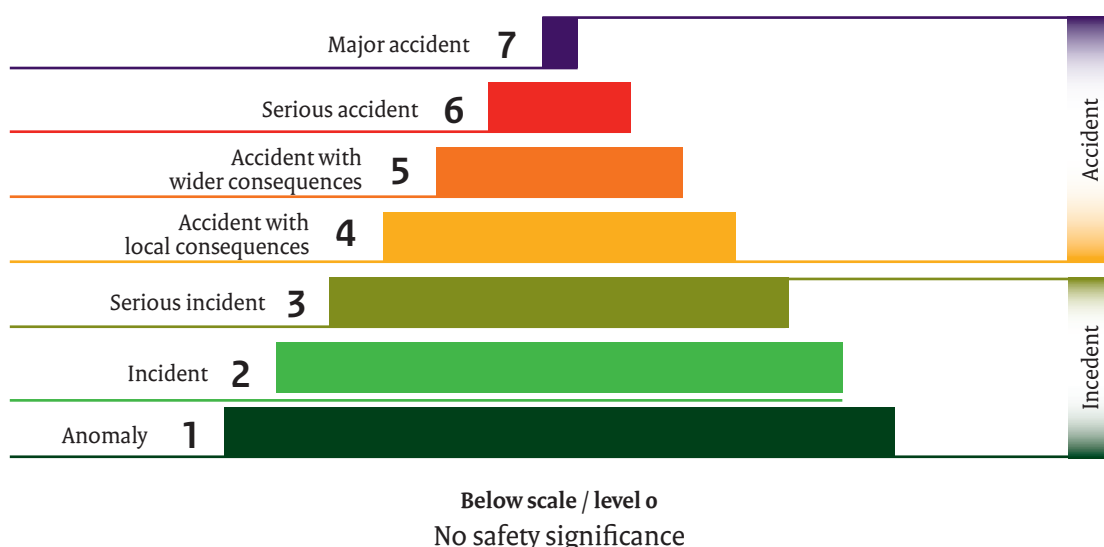
E. International Nuclear and Radiological Event Scale

De INES-schaal (International Nuclear and Radiological Event Scale, Internationale schaal van nucleaire gebeurtenissen) werd ingevoerd in 1990 door het Internationaal Atoomenergieagentschap (IAEA), zodat er naar het publiek gecommuniceerd kon worden over de ernst van een nucleair ongeval. Uit de IAEA-folder over INES:

What is INES? INES is a tool for promptly communicating to the public in consistent terms the safety significance of reported nuclear and radiological incidents and accidents, excluding naturally occurring phenomena, such as radon. The scale can be applied to any event associated with nuclear facilities, as well as the transport, storage and use of radioactive material and radiation sources.

What is the purpose of the INES Scale? The primary purpose of the INES Scale is to facilitate communication and understanding between the technical community, the media and the public on the safety significance of events. The aim is to keep the public, as well as nuclear authorities, accurately informed on the occurrence and potential consequences of reported events.

How does INES operate? The scale was designed by an international group of experts first convened jointly in 1989 by the IAEA and the Nuclear Energy Agency of the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD/NEA). Since then, the IAEA has overseen its development in cooperation with the OECD/NEA and with the support of more than 70 designated INES National Officers who officially represent the INES Member States in biennial technical meetings.

Dit is een uitgave van het

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Postbus 20901 | 2500 EX Den Haag
www.rijksoverheid.nl/ienm

April 2017